

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Железняком Я.І. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 11490 від 19.08.2024)

Згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 20 серпня 2024 року (електронна картка документа (1640611) Комітет на засіданні 2 вересня 2024 року (протокол № 202) розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Железняком Я.І. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 11490 від 19.08.2024), на відповідність оформлення та реєстрації вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам.

Відповідно до положень частин другої та четвертої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» тимчасова слідча комісія у визначений Верховною Радою України термін, але не пізніше як через шість місяців з дня її утворення, подає Верховній

Раді України письмовий звіт про виконану роботу, а також підготовлені нею пропозиції щодо проектів актів Верховної Ради України, висновки, пропозиції та інші матеріали, які надаються народним депутатам України для ознайомлення. Термін звіту слідчої комісії визначається Верховною Радою України у постанові про утворення відповідної комісії.

Верховна Рада України заслуховує звіт про діяльність тимчасової слідчої комісії в будь-який час не пізніше встановленого терміну для її діяльності або на вимогу тимчасової слідчої комісії раніше цього терміну, але не більше двох разів за весь термін її діяльності (частина сьома статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Вимоги до висновків щодо роботи тимчасової слідчої комісії, особливості надання тимчасовою слідчою комісією звіту щодо її роботи визначені положеннями статей 21, 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статей 87, 88 Регламенту Верховної Ради України.

Так, результати розслідування тимчасова слідча комісія викладає в звіті, який повинен містити висновки і пропозиції про факти й обставини, які стали підставами для проведення розслідування; відомості чи обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією, і докази, якими це підтверджується; відомості чи обставини, що не підтвердилися; факти й обставини, які не були перевірені, із зазначенням причин, з яких перевірка не здійснювалася (частина перша статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина перша статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Тимчасова слідча комісія при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини проводить голосування. Результати голосування із зазначенням кількості голосів, поданих «за», «проти», «утримався», наводяться у висновку слідчої комісії. Висновок вважається ухваленим, якщо за нього проголосувало більше половини членів слідчої комісії від її складу, затвердженого Верховною Радою України. Усі висновки слідчої комісії оформляються письмово і підписуються головою та секретарем слідчої комісії (частина друга статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України»).

У пропозиціях тимчасової слідчої комісії зазначається, яким чином мають бути використані висновки тимчасової слідчої комісії у разі прийняття Верховною Радою України рішення щодо них. Пропозиції тимчасової слідчої комісії викладаються у проекті постанови чи іншого акта Верховної Ради України і вносяться на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України – членами тимчасової слідчої комісії (частина третя статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина друга статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

У статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статті 88 Регламенту Верховної

Ради України встановлені вимоги до розгляду Верховною Радою України звіту тимчасової слідчої комісії.

За результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення, зокрема, взяти їх до відома; припинити повноваження тимчасової слідчої комісії, а в разі необхідності вирішити питання щодо, зокрема, направлення матеріалів слідчої комісії до Офісу Генерального прокуратора для їх вивчення та відповідного реагування; направити висновки слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, органу місцевого самоврядування чи посадовій особі; опублікувати висновки тимчасової слідчої комісії у газеті «Голос України» з додержанням вимог закону щодо захисту інформації з обмеженим доступом, у тому числі таємної чи іншої охоронюваної законом інформації.

Комітет зазначив, що 22 лютого 2024 року Верховною Радою України було утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України (Постанова Верховної Ради України № 3579-IX) (далі – Тимчасова слідча комісія) та визначено, що строк діяльності Тимчасової слідчої комісії становить один рік з дня її утворення, а також що звіт про виконану роботу комісії має бути заслуханий не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення, тобто до 22 серпня 2024 року.

Так, 19 серпня 2024 року, в межах шестимісячного строку, народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Железняком Я.І. та іншими (всього 8 підписів) було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про «попередній» звіт Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу за шість місяців її діяльності (реєстр. № 11490), а також, власне, «попередній» звіт Тимчасової слідчої комісії (далі – Звіт), у додатку до проекту Постанови.

1. Щодо змісту проекту Постанови (реєстр. № 11490) Комітет зазначив таке.

1.1. У назві та тексті проекту Постанови Верховної Ради України авторами використано визначення «попередній звіт», проте ані Законом України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», ані Регламентом Верховної Ради України таке визначення не передбачено, а відтак, у назві та тексті проекту Постанови Верховної Ради України слово «попередній» слід виключити.

1.2. Комітет зауважив, що пункт 2 проекту Постанови та пункт 2 пропозицій (стор. 20 Звіту), якими пропонується «Оприлюднити попередній звіт Тимчасової слідчої комісії на офіційному веб-сайті Верховної Ради України»,

варто виключити, змінивши нумерацію наступних пунктів, оскільки відповідно до частини п'ятої статті 7 Регламенту Верховної Ради України Апарат Верховної Ради України забезпечує ведення бази даних нормативно-правової інформації «Законодавство України», що містить, у тому числі, еталонні електронні тексти оригіналів прийнятих Верховною Радою України актів, відтак, і Постанова Верховної Ради України і Звіт як додаток до неї вже є обов'язковими для розміщення на офіційному веб-сайті Верховної Ради України. Водночас, Верховна Рада України може прийняти рішення опублікувати висновки тимчасової слідчої комісії у газеті «Голос України».

1.3. Відповідно до положень частини другої статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини третьої статті 88 Регламенту Верховної Ради України за результатами розгляду звіту тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення: взяти до відома висновки і пропозиції слідчої комісії; припинити повноваження тимчасової слідчої комісії; продовжити роботу тимчасової слідчої комісії на визначений Верховною Радою України термін, який не може перевищувати одного року з дня утворення такої комісії.

Разом з цим, згідно з частиною шостою статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» у разі прийняття Верховною Радою України рішення щодо продовження роботи тимчасової слідчої комісії парламент має визначити термін її наступного звіту.

Враховуючи наведене, проект Постанови Верховної Ради України потребує доопрацювання в частині визначення терміну, на який має бути продовжено роботу Тимчасової слідчої комісії, але не більше одного року з дня її утворення.

2. Щодо змісту Звіту Комітет зауважив таке.

2.1. На стор. 3-4 Звіту йдеться про те, що Тимчасова слідча комісія працює відповідно до плану, що передбачає, зокрема, «розслідування можливих протиправних дій посадових осіб» суб'єктів господарювання державного сектору економіки та низки державних органів, у тому числі «Рахункової палати України».

З огляду на це Комітет зазначив, що Комітет у своєму висновку на проект Постанови про утворення Тимчасової слідчої комісії (реєстр. № 10461 від 05.02.2024)¹ звертав увагу на те, що Рахункова палата під час здійснення своїх повноважень є незалежною від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Незаконне втручання у здійснення Рахунковою палатою наданих законом повноважень забороняється і тягне за собою відповідальність,

^{1,2} Висновок Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України на проект Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що можуть загрожувати економічній безпеці України» (реєстр. № 10461 від 05.02.2024) (протокол № 185).

встановлену законом. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб у діяльність Рахункової палати забороняється (частини четверта та п'ята Закону України «Про Рахункову палату»).

Крім цього, діяльність Рахункової палати ґрунтується на принципах законності, незалежності, об'єктивності, безсторонності, гласності та неупередженості. Незалежність Рахункової палати забезпечується: встановленим Конституцією України і Законом України «Про Рахункову палату» порядком призначення на посади та звільнення з посад членів Рахункової палати; визначеними цим Законом та іншими законами України гарантіями діяльності Рахункової палати; особливим порядком організаційного забезпечення діяльності Рахункової палати, встановленим законом (частини перша та третя Закону України «Про Рахункову палату»).

Враховуючи наведене, Верховною Радою України було прийнято Постанову Верховної Ради України про утворення Тимчасової слідчої комісії з урахуванням зауважень, викладених у висновку Комітету², які, зокрема, передбачали виключення Рахункової палати з переліку суб'єктів, розслідування можливих протиправних дій посадових осіб яких, мала здійснювати Тимчасова слідча комісія.

Відтак, у підпункті 1 пункту 2 Постанови Верховної Ради України про утворення Тимчасової слідчої комісії (№ 3579-IX), у якому визначено одне з основних завдань цієї комісії, відсутня Рахункова палата, як державний орган, розслідування можливих протиправних дій посадових осіб якої, мала б здійснювати Тимчасова слідча комісія.

2.2. На стор. 6-11 Звіту зазначено про обсяг грошових надходжень, які має отримати Україна в рамках програм міжнародної фінансової допомоги та загальна інформація про кількість взятих Україною у зв'язку з цим зобов'язань.

Так, «За даними Міністерства фінансів України, потреба в зовнішньому фінансуванні тільки в 2024 році становить понад 37 млрд доларів США. Ці гроші Україна планує отримати в рамках програм фінансової допомоги від Міжнародного валютного фонду (Механізм розширеного фінансування), Європейського Союзу (Ukraine Facility), Сполучених Штатів Америки та Світового банку (DPL)».

«Програма «Механізм розширеного фінансування» (Extended Fund Facility, EFF), затверджена Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) у березні 2023 року, передбачає фінансову допомогу Україні протягом чотирьох років загальним обсягом 15,6 млрд дол. Протягом визначеного періоду гроші мають надходити окремими траншами після щоквартальних переглядів вчасного і повного виконання так званих структурних маяків – списку обов'язкових реформ для зміцнення української економіки, передбачених Меморандумом МВФ».

«Програма Ukraine Facility, яку Рада Європейського Союзу ухвалила в лютому 2024 року, передбачає надання Україні 50 млрд євро впродовж

2024-2027 років, майже 38,3 млрд євро з яких будуть надані за виконання індикаторів Плану України. План України включає 151 індикатор за 69 напрямками реформ. Найбільше індикаторів за чотири роки програми припадає на реформи у сфері енергетики (17), судової системи (15), а також боротьби з корупцією (11) та людського капіталу (11)».

«У березні 2024 року Рада виконавчих директорів Світового банку схвалила новий кредит для України у рамках позики на політику розвитку (Development Policy Loan, DPL). Відповідно до цього рішення до кінця 2024 року Україна має отримати 1,5 млрд дол у разі виконання умов програми. Всі умови прописані у матриці політики та результатів, яка містить 8 пріоритетних дій, 1 стратегічний захід та 11 тригерів».

«Офіційний перелік вимог для фінансової допомоги у 7,8 млрд дол., яку в квітні схвалив Сенат Сполучених Штатів Америки, на момент складання цього звіту поки не опублікований. Втім, можна стверджувати, що серед умов, які треба виконати до кінця року, щонайменше є реформи митних органів та Рахункової палати».

«Таким чином, від виконання взятих Україною зобов'язань до кінця 2024 року залежить надходження 5,4 млрд дол за програмою з МВФ, 16 млрд євро за програмою з Європейського Союзу, щонайменше 1,5 млрд від Світового Банку та 7,8 млрд дол прямої бюджетної допомоги від Сполучених Штатів Америки».

З огляду на це Комітет зазначив, що відповідно до частини першої статті 2 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» тимчасові слідчі комісії діють на принципах, зокрема, законності та обґрунтованості прийнятих рішень, висновків і пропозицій.

Своєю чергою, пунктом 2 частини першої статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» передбачено, що звіт тимчасової слідчої комісії, окрім висновків і пропозицій, має містити докази, якими підтверджуються результати розслідування тимчасової слідчої комісії.

Враховуючи наведене Комітет зауважив, що Звіт не містить інформації, яка б розкривала зміст взятих Україною зобов'язань, у зв'язку з наданими їй іноземними та міжнародними організаціями технічної допомоги, кредитів (позик), та доказів (документів), що б підтверджували факт наявності цих зобов'язань, їх обсягу та змісту.

2.3. На стор. 14 Звіту зазначено про те, що «Тимчасова слідча комісія здійснювала щомісячний моніторинг діяльності Державної митної служби України, Бюро економічної безпеки України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Фонду державного майна України, та реформ, пов'язаних із ними. Зазначені моніторинги публікувались у медіа».

З огляду на це Комітет звернув увагу на те, що відповідно до підпункту 1 пункту 2 Постанови про утворення Тимчасової слідчої комісії одним із основних

завдань Тимчасової слідчої комісії було визначено «розслідування можливих протиправних дій посадових осіб...що могли завдати шкоди економічній безпеці України» наведених державних органів.

Крім цього, відносно публікування «моніторингів» Тимчасової слідчої комісії у медіа Комітет зазначив, що відповідно до частин першої та другої статті 3, частини першої статті 21, пункту 4 частини третьої статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини першої, пункту 4 частини четвертої статті 88 Регламенту Верховної Ради України тимчасова слідча комісія підзвітна Верховній Раді України та у визначений Верховною Радою України термін подає Верховній Раді України письмовий звіт про виконану роботу, який має містити висновки і пропозиції. Своєю чергою, за результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення, зокрема, опублікувати висновки тимчасової слідчої комісії у газеті «Голос України» з додержанням вимог закону щодо захисту інформації з обмеженим доступом, у тому числі таємної чи іншої охоронюваної законом інформації.

Окремо Комітет привернув увагу до положень частини п'ятої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», якими передбачено, що питання про заслуховування звіту, висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії позачергово без голосування включається до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради України наступного дня пленарних засідань після дня подання звіту, висновків і пропозицій та розглядається першим на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив експертний висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Железняком Я.І. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 11490 від 19.08.2024), і прийняв рішення направити його Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих протиправних дій посадових осіб органів державної влади, інших державних органів та суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що могли завдати шкоди економічній безпеці України.

 Голова Комітету

С.В. КАЛЬЧЕНКО

